

КОДЕКС НА НОВИНАРИТЕ НА МАКЕДОНИЈА

ПРЕАМБУЛА

СЛОБОДАТА НА МЕДИУМИТЕ Е НЕПРИКОСНОВЕНО ПРАВО.

Мисијата на новинарството се темели врз правото на секој човек да има пристап до информации и идеи, во согласност со Универзалната декларација за човекови права и Уставот на Република Северна Македонија.

Задача и обврска на новинарите е да ги почитуваат вистината и правото на јавноста да биде навремено и точно информирана. Одговорноста на новинарот кон јавноста има предност пред обврските кон работодавачите или која било власт.

Новинарот го штити јавниот интерес. Јавен интерес е објавување на сите информации што ќе им помогнат на граѓаните да формираат мислење и да донесат став за настани и појави во општеството, а особено кога тие се однесуваат на безбедноста, здравјето, јавната отчетност, вршењето јавни функции и заштита на правата. Новинарот треба да прави разлика помеѓу јавниот интерес и интересот на јавноста.

Новинарите се обврзуваат да ги почитуваат човековите права, етичките и професионалните стандарди, вклучувајќи:

- независно прибирање и споделување информации;
- вистинито и точно пренесување информации;
- правичност и избалансираност;
- право на коментар како новинарски жанр;

Новинарите вршат јавна дејност. Ја разбираат потребата за одговорно однесување и ќе ги негуваат културата на говор и етиката.

Новинарите ќе ги бранат човековите права, достоинството и слободата на граѓаните, ќе го почитуваат плурализмот на идеи и ќе придонесуваат за унапредување на демократијата, правната држава и јавната отчетност.

Новинарите ќе покажуваат меѓусебна солидарност кон колегите што се придржуваат до одредбите од овој Кодекс, како и до други документи во кои се вградени професионалните и етичките стандарди. Новинарите нема да го користат медиумот за пресметка со колегите.

ОВОЈ КОДЕКС
СЕ ОДНЕСУВА
НА СИТЕ ФОРМИ
НА НОВИНАРСКО
ИЗРАЗУВАЊЕ,
БЕЗ ОГЛЕД НА
МЕДИУМОТ ИЛИ
ТЕХНОЛОШКАТА
ПЛАТФОРМА.

ЧЛЕН 1

Новинарот има право на слободен пристап и одговорно користење на сите извори на информации од јавен интерес. Новинарот треба да објавува точни и проверени информации, нема да прикрива суштински податоци и да фалсификува документи.

Прикривањето факти е еднакво со нивното намерно искривување.

ЧЛЕН 2

Новинарот треба да ја провери точноста на информацијата колку што е тоа можно и од меѓусебно неповрзани извори. Новинарот ќе го именува изворот на информациите, а ако изворот бара да остане анонимен, ќе го заштити. Доколку информацијата има еден извор, не може да се потврди или станува збор за претпоставка, тоа треба да се нагласи.

ЧЛЕН 3

Плагијаторството, фалсификувањето и/или манипулирањето со содржини се спротивни на новинарската етика и се неприфатливи.

ЧЛЕН 4

Новинарот има обврска да овозможи фер и навремено објавување демант или исправка што може значително да влијае врз објавената содржина, односно секогаш кога станува збор за изнесени факти што се очигледно неточни.

ЧЛЕН 5

Новинарот има обврска секоја измена на веќе објавена содржина да ја означи јасно и без одлагање. Исправките треба да бидат лесно видливи и директно поврзани со основната информација.

ЧЛЕН 6

Новинарот треба да прави разлика меѓу фактите и мислењата, меѓу веста и коментарот. Насловот и визуелизацијата треба да ја одразуваат содржината на новинарскиот производ.

ЧЛЕН 7

Новинарот не смее да ја злоупотребува својата професионална позиција за лична корист. Подароците, услугите, паричните надоместоци, патувања, привилегии, вработувања или какви било поволности што може да влијаат врз неговата независност или да создадат перцепција за пристрасност, се неприфатливи. Тргувањето со влијание, корупцијата, изнудата и конфликтот на интереси се спротивни на новинарската етика. При потенцијален судир на интереси, новинарот има обврска за транспарентност кон јавноста.

ЧЛЕН 8

Новинарската содржина мора да биде јасно разграничена од рекламна или спонзирана содржина, за јавноста да не се доведе во заблуда.

ЧЛЕН 9

Новинарот ќе ја почитува приватноста на личност, освен кога тоа е од јавен интерес.

ЧЛЕН 10

Известувањето за несреќи, трагедии, војни, болести, лични страдања и други чувствителни теми мора да биде ослободено од сензационализам. Новинарот треба да информира со емпатија и со почитување на достоинството на засегнатите лица.

ЧЛЕН 11

Известувањето за самоубиства и обиди за самоубиства не смее да води кон детални описи и споделување експлицитни фотографии и видеоматеријали.

ЧЛЕН 12

Новинарот е должен да ги почитува правата, достоинството и најдобриот интерес на децата, лицата со попреченост и другите ранливи групи граѓани. Децата и лицата со ограничена способност за расудување не смеат да се интервјуираат, фотографираат, снимаат или да се објавуваат содржини поврзани со нив, без согласност од родител/старател, освен кога тоа не нанесува штета и станува збор за јавен интерес.

ЧЛЕН 13

При известување за кривични дела и за судски постапки, новинарот ќе ја почитува презумцијата на невиност и никого нема да прогласи за виновен пред тоа да го направи судот.

ЧЛЕН 14

Новинарот нема да создава или да преработува содржини што ги загрозуваат човековите права и слободи. Не смее да користи говор на омраза, ниту да поттикнува насилство или дискриминација по која било основа.

ЧЛЕН 15

Новинарот треба непристрасно да известува за политички прашања, вклучително и за избори, што не значи само привиден баланс, туку и фер претставување на релевантни факти и ставови. Новинарот не смее да ја користи својата професија за лична политичка промоција, промоција на политички и бизнис-елити, ниту да учествува во активности што можат да го доведат во директен судир на интереси. Секоја форма на политичко рекламирање или спонзирана содржина мора јасно да биде означена.

ЧЛЕН 16

Создавањето новинарска содржина со вештачка интелигенција мора да биде јасно означено. Новинарот е целосно одговорен за точноста на информациите и интегритетот на медиумскиот производ. Неприфатливо е користење вештачка интелигенција за создавање или ширење лажни, манипулативни или суштински изменети содржини, кои можат да ја доведат јавноста во заблуда. Новинарскиот производ не смее да претставува целосно генерирана содржина од вештачка интелигенција.

ЧЛЕН 17

Објавувањето новинарски содржини обезбедени со тајно снимање не е дозволено, освен ако информацијата не може да се обезбеди на друг начин и за тоа постои јавен интерес.

ЧЛЕН 18

Новинарот има право да одбие работна задача доколку е во спротивност со принципите на овој Кодекс.

ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Новинарите што работат во согласност со овој Кодекс, ја уживаат поддршката на својата медиумска куќа и на својата професионална организација. За почитувањето на одредбите од Кодексот се грижат новинарските и медиумските саморегулаторни тела.

KODI I GAZETARËVE TË MAQEDONISË

PREAMBULA

LIRIA E MEDIAVE ËSHTË E DREJTË E PACENUESHME.

Misioni i gazetarisë mbështetet në të drejtën e çdo njeriu për të pasur qasje në informata dhe ide, në përputhje me Deklaratën Universale për të Drejtat e Njeriut dhe Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Detyrë dhe obligim i gazetarëve është të respektojnë të vërtetën dhe të drejtën e publikut për t'u informuar në kohë dhe saktë. Përgjegjësia e gazetarit ndaj publikut ka përparësi ndaj detyrimeve ndaj punëdhënësit ose çdo autoriteti tjetër.

Gazetari mbron interesin publik. Interes publik është publikimi i të gjitha informatave që do t'u ndihmojnë qytetarëve të formojnë mendim dhe të marrin qëndrim për ngjarjet dhe dukuritë në shoqëri, e veçanërisht kur ato kanë të bëjnë me sigurinë, shëndetin, llogaridhënien publike, ushtrimin e funksioneve publike dhe mbrojtjen e të drejtave. Gazetari duhet të bëjë dallim ndërmjet interesit publik dhe interesit të publikut.

Gazetarët obligohen të respektojnë të drejtat e njeriut, standardet etike dhe profesionale, duke përfshirë:

- mbledhjen dhe shpërndarjen e pavarur të informatave;
- transmetimin e vërtetë dhe të saktë të informatave;
- drejtësinë dhe balancimin;
- të drejtën për koment si zhanër gazetaresk.

Gazetarët ushtrojnë veprimtari publike. Ata e kuptojnë nevojën për sjellje të përgjegjshme dhe do të kultivojnë kulturën e komunikimit dhe etikën.

Gazetarët do të mbrojnë të drejtat e njeriut, dinjitetin dhe lirinë e qytetarëve, do të respektojnë pluralizmin e ideve dhe do të kontribuojnë në avancimin e demokracisë, shtetit juridik dhe llogaridhënies publike.

Gazetarët do të tregojnë solidaritet të ndërsjellë ndaj kolegëve që i përmbahen dispozitave të këtij Kodi, si dhe dokumenteve të tjera në të cilat janë të inkuorporuara standardet profesionale dhe etike. Gazetarët nuk do ta përdorin median për përplasje apo larje hesapësh me kolegët.

KY KOD ZBATOHE
PËR TË GJITHA
FORMAT E
SHPREHJES
GAZETARESKE, PA
MARRË PARASYSH
MEDIUMIN OSE
PLATFORMËN
TEKNOLOGJIKE.

NENI 1

Gazetari ka të drejtë për qasje të lirë dhe përdorim të përgjegjshëm të të gjitha burimeve të informatave me interes publik. Gazetari duhet të publikojë informata të sakta dhe të verifikuara, nuk duhet të fshehtë të dhëna thelbësore dhe as të falsifikojë dokumente.

Fshehja e fakteve është e barabartë me shtrembërimin e tyre të qëllimshëm.

NENI 2

Gazetari duhet të verifikojë saktësinë e informatës sa më shumë që është e mundur dhe nga burime të pavarura mes vete. Gazetari do ta emërtojë burimin e informacionit, ndërsa nëse burimi kërkon të mbetet anonim do ta mbrojë. Nëse informata ka vetëm një burim, nuk mund të konfirmohet ose është supozim, kjo duhet të theksohet.

NENI 3

Plagjiatura, falsifikimi dhe/ose manipulimi me përmbajtje janë në kundërshtim me etikën gazetareske dhe janë të papranueshme.

NENI 4

Gazetari ka detyrim të mundësojë publikimin e drejtë dhe në kohë të përgjeshtrimeve ose korigjimeve që mund të ndikojë ndjeshëm në përmbajtjen e publikuar, respektivisht në çdo rast kur bëhet fjalë për fakte të publikuara që janë dukshëm të pasakta.

NENI 5

Gazetari ka detyrim që çdo ndryshim në përmbajtjen e publikuar ta shënojë qartë dhe pa vonesë. Korigjimet duhet të jenë lehtësisht të dukshme dhe të lidhura drejtpërdrejt me informacionin bazë.

NENI 6

Gazetari duhet të bëjë dallim ndërmjet fakteve dhe opinioneve, ndërmjet lajmit dhe komentit. Titulli dhe paraqitja vizuale duhet ta pasqyrojnë përmbajtjen e produktit gazetaresk.

NENI 7

Gazetari nuk guxon të keqpërdorë pozitën profesionale për përfitim personal. Dhuratat, shërbimet, kompensimet financiare, udhëtimet, privilegjet, punësimet ose çfarëdo përfitimi tjetër që mund të ndikojë në pavarësinë e gazetarit ose të krijojë perceptim të njëanshmërisë, janë të papranueshme.

Tregtimi me ndikim, korrupsioni, zhvatja dhe konflikti i interesit janë në kundërshtim me etikën gazetareske. Në rast të një konflikti të mundshëm interesi, gazetari ka detyrim të jetë transparent ndaj publikut.

NENI 8

Përmbajtja gazetareske duhet të jetë qartë e ndarë nga përmbajtja reklamuese ose e sponsorizuar, në mënyrë që publiku të mos vihet në lajthitje.

NENI 9

Gazetari duhet të respektojë privatësinë e individit, përveç rasteve kur ekziston interes publik.

NENI 10

Raportimi për aksidente, tragjedi, luftëra, sëmundje, vuajtje personale dhe tema të tjera të ndjeshme duhet të jetë i liru nga sensacionalizmi. Gazetari duhet të informojë me empati dhe duke respektuar dinjitetin e personave të prekur.

NENI 11

Raportimi për vetëvrasje dhe tentativa për vetëvrasje nuk duhet të përfshijë përshkrime të detajuara apo fotografi dhe video eksplicite.

NENI 12

Gazetari është i detyruar të respektojë të drejtat, dinjitetin dhe interesin më të mirë të fëmijëve, personave me aftësi të kufizuara dhe grupeve të tjera të cenueshme. Fëmijët dhe personat me aftësi të kufizuara në gjykim nuk duhet të intervistohen, fotografohen, incizohen apo të publikohen përmbajtje që lidhen me ta, pa pëlqimin e prindit/kujdestarit, përveç rasteve kur kjo nuk shkakton dëm dhe bëhet fjalë për interes publik.

NENI 13

Në raportimin për vepra penale dhe procedura gjyqësore, gazetari duhet të respektojë prezumimin e pafajësisë dhe nuk do të shpallë askënd fajtor para se këtë ta bëjë gjykata.

NENI 14

Gazetari nuk do të krijojë ose përpunojë përmbajtje që cenojnë të drejtat dhe liritë e njeriut. Nuk duhet të përdorë gjuhë të urrejtjes dhe as të nxisë dhunë ose diskriminim mbi çfarëdo baze.

NENI 15

Gazetari duhet të raportojë në mënyrë të paanshme për çështjet politike, përfshirë zgjedhjet, gjë që nuk nënkupton vetëm balancë formale, por edhe paraqitje të drejtë të fakteve dhe qëndrimeve relevante.

Gazetari nuk guxon ta përdorë profesionin e tij për promovim personal politik, për promovimin e elitave politike apo të biznesit, dhe as të marrë pjesë në aktivitete që mund ta vënë në konflikt të drejtpërdrejtë interesi.

Çdo formë e reklamimit politik ose e përmbajtjes së sponsorizuar duhet të jetë e shënuar qartë.

NENI 16

Përdorimi i inteligjencës artificiale në krijimin e përmbajtjes gazetareske duhet të shënohet qartë.

Gazetari është plotësisht përgjegjës për saktësinë e informatave dhe integritetin e produktit mediatik.

Është e papranueshme përdorimi i inteligjencës artificiale për krijimin ose shpërndarjen e përmbajtjeve të rreme, manipuluese ose thelbësisht të ndryshuara, të cilat mund ta vënë publikun në lajthitje. Produkti gazetaresk nuk guxon të përbëhet tërësisht nga përmbajtje e gjeneruar nga inteligjenca artificiale.

NENI 17

Publikimi i përmbajtjeve gazetareske të siguruar me incizim të fshehtë nuk lejohet, përveç kur informacioni nuk mund të sigurohet ndryshe dhe ekziston interes publik.

NENI 18

Gazetari ka të drejtë të refuzojë një detyrë pune nëse ajo bie në kundërshtim me parimet e këtij Kodi.

DISPOZITAT PËRFUNDIMTARE

Gazetarët që punojnë në përputhje me këtë Kod gëzojnë mbështetjen e mediumit të tyre dhe të organizatës profesionale.

Për respektimin e dispozitave të këtij Kodi kujdesen organet vetërregulluese të gazetarëve dhe mediave.

KODEKS NOVINARA MAKEDONIJE

PREAMBULA

SLOBODA MEDIJA JE NEPOVREDIVO PRAVO.

Misija novinarstva zasniva se na pravu svake osobe na pristup informacijama i idejama, u skladu s Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima i Ustavom Republike Sjeverne Makedonije.

Dužnost je i obaveza novinara da poštuju istinu i pravo javnosti da bude pravovremeno i tačno informisana. Odgovornost novinara prema javnosti ima prednost nad obavezama prema poslodavcu ili bilo kojoj vlasti.

Novinar štiti javni interes. Javni interes je objavljivanje svih informacija koje će pomoći građanima da formiraju mišljenje i zauzmu stav o događajima i pojavama u društvu, posebno kada se odnose na sigurnost, zdravlje, javnu odgovornost, obavljanje javnih funkcija i zaštitu prava. Novinar treba da razlikuje javni interes od interesa javnosti.

Novinari se obavezuju da će poštovati ljudska prava, etičke i profesionalne standarde, uključujući:

- nezavisno prikupljanje i dijeljenje informacija;
- istinit i tačan prenos informacija;
- pravičnost i izbalansiranost;
- pravo na komentar kao novinarski žanr;

Novinari obavljaju javnu službu. Razumiju potrebu za odgovornim ponašanjem i njegovat će kulturu govora i etiku.

Novinari će braniti ljudska prava, dostojanstvo i slobodu građana, poštovati pluralizam ideja i doprinostiti unapređenju demokratije, vladavine prava i javne odgovornosti.

Novinari će pokazati međusobnu solidarnost prema kolegama koji se pridržavaju odredbi ovog Kodeksa, kao i drugih dokumenata koji sadrže profesionalne i etičke standarde. Novinari neće koristiti medije za obračun s kolegama.

OVAJ KODEKS SE
PRIMJENJUJE
NA SVE OBLIKE
NOVINARSKOG
IZRAŽAVANJA, BEZ
OBZIRA NA MEDIJ
ILI TEHNOLOŠKU
PLATFORMU.

ČLAN 1

Novinar ima pravo na slobodan pristup i odgovorno korištenje svih izvora informacija od javnog interesa. Novinar treba objavljivati tačne i provjerene informacije, a ne skrivati važne podatke ili falsifikovati dokumente.

Prikrivanje činjenica je ravno namjernom iskrivljavanju istih.

ČLAN 2

Novinar bi trebao provjeriti tačnost informacija koliko god je to moguće iz međusobno nepovezanih izvora. Novinar će navesti izvor informacije, a ako izvor zatraži da ostane anonimna, zaštitit će ga. Ukoliko informacija ima samo jedan izvor, ne može se potvrditi ili je pretpostavka, to treba naglasiti.

ČLAN 3

Plagijat, falsifikovanje i/ili manipulacija sadržajem su u suprotnosti s novinarskom etikom i neprihvatljivi.

ČLAN 4

Novinar je dužan osigurati pravedno i pravovremeno objavljivanje demantija ili ispravke koja može značajno utjecati na objavljeni sadržaj, odnosno kad god se radi o činjenicama koje su očigledno netačne.

ČLAN 5

Novinar je dužan jasno i pravovremeno naznačiti sve promjene već objavljenog sadržaja. Ispravke trebaju biti lako vidljive i direktno povezane s osnovnim informacijama.

ČLAN 6

Novinar treba da razlikuje činjenice od mišljenja, vijesti od komentara. Naslov i vizualizacija trebaju odražavati sadržaj novinarskog proizvoda.

ČLAN 7

Novinar ne smije zloupotrebjavati svoj profesionalni položaj za ličnu korist. Pokloni, usluge, novčana naknada, putovanja, privilegije, zaposlenje ili bilo koje druge beneficije koje mogu uticati na njegovu ili njenu nezavisnost ili stvoriti privid pristrasnosti su neprihvatljive.

Trgovina utjecajem, korupcija, iznuda i sukob interesa suprotni su novinarskoj etici. U slučaju potencijalnog sukoba interesa, novinar je dužan biti transparentan prema javnosti.

ČLAN 8

Novinarski sadržaj mora se jasno razlikovati od reklamnog ili sponzoriranog sadržaja kako bi se izbjeglo obmanjivanje javnosti.

ČLAN 9

Novinar je dužan poštovati privatnost pojedinaca, osim kada je to u javnom interesu.

ČLAN 10

Izveštavanje o nesrećama, tragedijama, ratovima, bolestima, ličnoj patnji i drugim osjetljivim temama mora biti oslobođeno senzacionalizma. Novinar treba informirati s empatijom i uz dužno poštovanje dostojanstva pogođenih osoba.

ČLAN 11

Izveštavanje o samoubistvima i pokušajima samoubistva ne bi trebalo da dovodi do detaljnih opisa i dijeljenja eksplicitnih fotografija i video zapisa.

ČLAN 12

Novinar je dužan poštovati prava, dostojanstvo i najbolje interese djece, osoba s invaliditetom i drugih ranjivih grupa građana.

Djeca i osobe sa ograničenom sposobnošću rasuđivanja ne smiju biti intervjuisani, fotografisani, snimani, niti se sadržaj koji se na njih odnosi smije objavljivati bez saglasnosti njihovih roditelja ili staratelja, osim kada to ne uzrokuje štetu i kada je to u javnom interesu.

ČLAN 13

Prilikom izvještavanja o krivičnim djelima i sudskim postupcima, novinar je dužan poštovati presumpciju nevinosti i ne smije nikoga proglasiti krivim prije nego što to učini sud.

ČLAN 14

Novinar ne smije kreirati ili uređivati sadržaj koji ugrožava ljudska prava i slobode. Ne smije koristiti govor mržnje, niti podsticati nasilje ili diskriminaciju na bilo kojoj osnovi.

ČLAN 15

Novinar je obavezan nepristrasno izvještavati o političkim pitanjima, uključujući i izbore, što podrazumijeva ne samo prividnu ravnotežu, već i pravedno predstavljanje relevantnih činjenica i stavova.

Novinar ne smije koristiti svoju profesiju za ličnu političku afirmaciju, promociju političkih i poslovnih elita, niti da učestvuje u aktivnostima koje ga mogu dovesti u direktan sukob interesa.

Svaki oblik političkog oglašavanja ili sponzoriranog sadržaja mora biti jasno označen.

ČLAN 16

Kreiranje novinarskog sadržaja korištenjem vještačke inteligencije mora biti jasno označeno. Novinar je u potpunosti odgovoran za tačnost informacija i integritet medijskog proizvoda.

Neprihvatljivo je koristiti vještačku inteligenciju za stvaranje ili širenje lažnog, manipulativnog ili značajno izmijenjenog sadržaja koji može obmanuti javnost. Novinarski proizvod ne smije biti u potpunosti generiran vještačkom inteligencijom.

ČLAN 17

Objavljivanje novinarskog sadržaja dobijenog tajnim snimanjem nije dozvoljeno, osim ukoliko se informacija ne može dobiti na drugi način i ako za to postoji javni interes.

ČLAN 18

Novinar ima pravo odbiti radni zadatak ako je on u suprotnosti s načelima ovog Kodeksa.

ZAVRŠNE ODREDBE

Novinari koji rade u skladu s ovim Kodeksom uživaju podršku svoje medijske kuće i svoje profesionalne organizacije.

Novinarska i medijska samoregulatorna tijela osiguravaju poštivanje odredbi Kodeksa.

CODE OF JOURNALISTS OF MACEDONIA

PREAMBLE

FREEDOM OF THE MEDIA IS AN INVOLABLE RIGHT.

The mission of journalism is founded on the right of every person to have access to information and ideas, in accordance with the Universal Declaration of Human Rights and the Constitution of the Republic of North Macedonia.

Journalists have the task and obligation to respect the truth and the right of the public to be timely and accurately informed. A journalist's responsibility to the public takes precedence over obligations to employers or any authority.

Journalists protect public interest. Public interest is the publication of all information that will help citizens form an opinion and take a stance on events and phenomena in society, especially when they relate to safety, health, public accountability, the exercise of public functions and rights protection. Journalists should make a distinction between the public interest and the interest of the public.

Journalists commit to respecting human rights, ethical and professional standards, including:

- independent information gathering and sharing;
- truthful and accurate communication of information;
- fairness and balance;
- the right to commentary as a journalism genre;

Journalists perform a public service. They understand the need for responsible behavior and shall foster speech culture and ethics.

Journalists shall defend human rights, the dignity and freedom of citizens, respect the pluralism of ideas and contribute to the advancement of democracy, the rule of law and public accountability.

Journalists shall show mutual solidarity towards colleagues who adhere to the provisions of this Code, as well as other documents that incorporate professional and ethical standards. Journalists shall not use the media to settle scores with colleagues.

THIS CODE APPLIES TO ALL FORMS OF JOURNALISTIC EXPRESSION, REGARDLESS OF THE MEDIA OUTLET OR THE TECHNOLOGICAL PLATFORM.

ARTICLE 1

Journalists have the right to free access and responsible use of all sources of information of public interest. Journalists shall publish accurate and verified information, shall not conceal essential data nor falsify documents. Concealing facts is tantamount to deliberately distorting them.

ARTICLE 2

Journalists shall verify the accuracy of information to the extent possible, and shall do so using sources that are not interrelated. Journalists shall name the source of the information, and if the source requests to remain anonymous, they shall protect it. If the information comes from one source, if it cannot be confirmed, or if it is an assumption, that shall be clearly stated.

ARTICLE 3

Plagiarism, falsification and/or manipulation of content are contrary to journalistic ethics and are unacceptable.

ARTICLE 4

Journalists have an obligation to ensure fair and timely publication of a refutation or correction that may significantly affect the published content, i.e., whenever it comes to presented facts that are clearly incorrect.

ARTICLE 5

Journalists are obligated to clearly and promptly indicate any changes to already published content. Corrections shall be easily visible and directly related to the underlying information.

ARTICLE 6

Journalists shall distinguish between facts and opinions, between news and commentary. The headline and visualization should reflect the content of the journalistic product.

ARTICLE 7

Journalists must not abuse their professional position for personal gain. Gifts, services, monetary compensation, travel, privileges, employment or any other benefits that may affect their independence or create a perception of bias are unacceptable. Influence peddling, corruption, extortion and conflict of interest are contrary to journalistic ethics. In the event of a potential conflict of interest, journalists have the obligation to be transparent to the public.

ARTICLE 8

Journalistic content must be clearly distinguished from advertising or sponsored content, so that the public is not misled.

ARTICLE 9

Journalists shall respect the privacy of the person, except when it is in the public interest.

ARTICLE 10

Reporting on accidents, tragedies, wars, illnesses, personal suffering and other sensitive topics must be free from sensationalism. Journalists shall inform with empathy and respect for the dignity of those affected.

ARTICLE 11

Reporting on suicides and suicide attempts must not lead to detailed descriptions and sharing of explicit photos and videos.

ARTICLE 12

Journalists are obliged to respect the rights, dignity and best interests of children, persons with disabilities and other vulnerable groups of citizens. Children and persons with limited reasoning ability may not be interviewed, photographed, recorded, and content related to them may not be published without the consent of a parent/guardian, except when it does not cause harm and is in the public interest.

ARTICLE 13

When reporting on criminal acts and court proceedings, journalists shall respect the presumption of innocence and shall not declare anyone guilty before the court has done so.

ARTICLE 14

Journalists shall not create or edit content that puts human rights and freedoms at risk. They shall not use hate speech, nor incite violence or discrimination on any basis.

ARTICLE 15

Journalists shall report impartially on political issues, including elections, which entails more than merely maintaining the appearance of balance; it requires the fair presentation of relevant facts and viewpoints. Journalists must not use their profession for personal political promotion, for the promotion of political or business elites, or participate in activities that may place them in a direct conflict of interest. Any form of political advertising or sponsored content must be clearly labeled as such.

ARTICLE 16

Journalistic content created using artificial intelligence must be clearly identified as such. Journalists remain fully responsible for the accuracy of the information and the integrity of the media product. The use of artificial intelligence for the purposes of creating or disseminating false, manipulative, or substantially altered content that may mislead the public is unacceptable. The journalistic product must not consist entirely of content generated by artificial intelligence.

ARTICLE 17

The publication of journalistic content obtained through covert recording is not permitted unless the information cannot be obtained by other means and its publication is in the public interest.

ARTICLE 18

Journalists have the right to decline a work assignment if it is contrary to the principles of this Code.

FINAL PROVISIONS

Journalists who work in accordance with this Code are entitled to the support of their media outlet and their professional organization. Journalistic and media self-regulatory bodies ensure compliance with the provisions of the Code.

KODEKSI E ŽURNALISTENGO TARI MAKEDONIA

PREAMBULA

E MEDIAMI SLOBODA SI JEKH NA PHAGERDO HAKAJ.

E misia e žurnalistikaci si bazirimi ko hakaj svakone manuško te ovel ole akceso ko informacie thaj ideje, ko phanglipe e Univerzalno Deklaracijake taro Manušikane Hakaja thaj Ustav tari Republika Utarali Makedonija.

Buti thaj obligacia e žurnalistenge si te respektuin o čačipe thaj o hakaj e publikako te ovel ko vakti thaj čačas informirimo. E žurnalistoki resposibiliteta anglal o publiko si maj anglal sar e obligacie anglal e butjarne vaj varesavo gavermento.

O žurnalisti arakhel o interes o publikako. O publikano interes o si i publikacia sa e informacijenqi savi ka del e themutnen te keren jekh gndipe thaj te len jekh pozicia pal-e eventura thaj fenomenura ani i societeta, maj but kana si len relacia pal-i seguriteta, sastipen, publikani resposibiliteta, keripe publikane funkcienqo thaj protekcia e hakajengoro. O žurnalisti trubul te kerel diferencija maškar o publikano interes o thaj o interes o publikako.

E žurnalistura si len obligacia te respektuin e manuškane hakaja, etikane thaj profesionalne standardura, maškar lende:

- independento kidipe thaj ulavipe e informaciengo;
- čačutno thaj čačutno raportiripe e informaciengo;
- čačipen thaj balanso;
- o čačipen te del pes komentari sar jekh žurnalistikano žanro;

E žurnalistura keren jekh publikani funkcija. Von hačaren o trubujipe vaš resposibilo phiripen thaj ka kultivirinen jekh kultura vaš vorba-lafi thaj etika. E žurnalistura ka arakhen e manuškane hakaja, o digniteto thaj e sloboda e diyutnengere, ka respektuin o pluralizmo e idejengo thaj ka den kontribucia ko anglipe e demokratiako, thaj e publikane resposibilitetosko.

E žurnalistura ka sikaven jekhutni solidariteta mamuj e kolege save ikhjaren e paragrafura kadale Kodeksoske, sar vi aver dokumentura save inkorporirin profesionalne thaj etikane standardija. E žurnalistura na ka utilizin e medije te lačharen e rezultatura e kolegencar.

KAVA ZAKONO KEREL BUTI PE SA E FORME E ŽURNALISTIKANE EKSPRESIAKE, BIZO DIKHIPE E MEDIUMESKO VAJ E PLATFORMAKO TEHNOLOGIKANE.

ARTIKLO 1

Jekh žurnalisti si les čačipe te avel les sloboda akceso thaj resposibiliteto te hasnil sa e džanglimata save si len interes o pala publikano interes o. Jekh žurnalisti trubul te publiciril čačutne thaj verifikuime informacie, na te garavel e esencijalne date vaj te falsifikuil dokumentura. Te garaves e faktia si sar lengere deliberatno distorzia.

ARTIKLO 2

Jekh žurnalisti trubul te verifikuil e informaciako čačipe sar maj but thaj katar na-relaciake džanglimata. O žurnalisti ka del anav kotar o žanglipe kotar i informacia, thaj ako o žanglipe mangela te ačhol anonimno, vov ka arakhel la. Te i informacia si la jekh žanglipe, našti te avel konfirmisardi vaj si jekh supozicia, adava trebela te avel akcentirimo.

ARTIKLO 3

O plagiato, i falsifikacia thaj i manipulacia e sasto si kontra e žurnalistikane etikake thaj si na-akceptisarde.

ARTIKLO 4

Jekh žurnalisti si le obligacia te kerel publikacia lači thaj pe vrama e nakhvimaski vaj korekciaki savi šaj te afektil signifikantno o publikuime sasto, kodo si kana avel kaj faktia save si klaro bi lačhe.

ARTIKLO 5

O žurnalisti si les obligacia te sikavel klaro thaj sigo sa e paruvimata ko publicirimo sasto. E korekcie trubun te aven lokho te dikhen pes thaj direktno phangle e bazake informaciona.

ARTIKLO 6

O žurnalisti trubul te kerel diferencija maškar faktia thaj opinie, maškar nevimata thaj komentari. O anav thaj i vizualizacia trebela te sikaven o sasto kotar o žurnalistikano produkto.

ARTIKLO 7

Jekh žurnalisti našti te kerel zloupotreba pe peski profesionalno pozicia pala personalno lačhipe. E daro, e servisura, e lovengi kompenzacia, o phiripe, e privilegie, e buti vaj aver beneficie save shaj te afektin lesko independencia vaj te keren percepcia pala bias si na-akceptuime. O bikinipe e influencako, korupcia, čorripe thaj konflikto e interesengo si kontra e žurnalistikane etikake. Ano časo kana si potencijalo konflikto e interesengo, o žurnalisti si les obligacia te ovel transparentno anglal o publiko.

ARTIKLO 8

O žurnalistikano sasto trubul te avel klaro diferentno katar o reklame vaj sponzoririme, te na avel o publiko čordo.

ARTIKLO 9

Jekh žurnalisti trubul te respektuil e privatnipe e manuško, numaj kana si ande publikako interes o.

ARTIKLO 10

Raportiribe bašo aksidentia, tragedije, maripa, nasvalipa, personalno dukh thaj aver senzitivno teme musaj te oven bizo sensacionalizmo. O žurnalisti trubul te informirinel empatia thaj respekto pala digniteto e manuško save si ande relacia.

ARTIKLO 11

O raportiribe vash o suicidura thaj o zumavipe vash o suicido našti te kerel detalura thaj ulavipe e eksplicitno fotografiengo thaj video materijalengo.

ARTIKLO 12

Jekh žurnalisti trubul te respektuil e hakaja, digniteto thaj maj lačhe interesura e čhavorenge, e manuške save si disabiliteto thaj aver vulnerabilne-dukavde grupe e diyutnengere. E čhave thaj e manuška save si limitirime kapaciteto te keren krisaripe našti te oven intervjuirime, fotografirime, registruime vaj sasto so si len relacia našti te avel publicirimo bizo e dadesko vaj e dajako/gardiانو, numaj kana kadava na kerel bilačhipen thaj si ano o interes o e manuško.

ARTIKLO 13

Kana kerel raporto pala kriminalno aktura thaj krisako proces o, jekh žurnalisti trubul te respektuil e prezumpcia pala inocento thaj ni trubul te phenel varekas krisardo anglal o krisi te kerel adava.

ARTIKLO 14

Jekh žurnalisti našti te kerel vaj te edituil kontento savo daravel e manuškane hakaja thaj slobodipa. Vov našti kerel lafi e holiako, ni te vazdel violencija vaj diskriminacia pe varesavi rig.

ARTIKLO 15

Jekh žurnalisti mangelape te raportinel bipartikano vash politikune pučipa, ini vash alosaripba, kova na mangelape te ovel numaj jekh dikhlino balanso, numaj ini jekh lacho prezentipe e relevantune faktengo thaj dikhipaske. O žurnalisti ni trubul te utilizil piri profesia pala personalo politikani promocio, promocio e politikane thaj biznis elitengi, ni te lel kotar ande aktivitetura save šaj te anen les ande direkto konflikto e interesurengo. Savi forma e politikane reklamengo vaj sponzoririme sasto trubul te avel jasno markirime.

ARTIKLO 16

O keripe e žurnalistikane sadržajengo e artificialno inteligencijasa trubul te ovel klaro markirimo. O žurnalisti si pherdo resposibilo vash o čačipe e informaciako thaj o integriteto e medijako produktosko. Na si akceptuime te hasnis artificialno inteligencija te keres vaj te čhives avri xoxamne, manipulativne vaj but paruvde sasto so šaj te čhivel e publika. O žurnalistikano produkto našti te avel pherdo kerdo katar artificialno inteligencija.

ARTIKLO 17

Publikacia e žurnalistikane sadržajengo savo si araklo taro garavdo registriribe nane dozvolimo, numaj kana i informacia našti te ovel objavimi ko aver drom thaj isi publikano interes o te kerel pe odova.

ARTIKLO 18

Jekh žurnalisti si les čačipe te nakhel jekh butjako činadipe te si kontra e principurengo kadale Kodeksoso.

FINALNO DISPOZE

E žurnalistura save keren buti ande relacia pala kava Zakono astaren o suport o katar piro medijako than thaj katar piri profesionalno organizacia. E žurnalistikane thaj e medijake korekore-regulirime organura sigurinen o pherdo pherdo e Kodeksoso.

КОДЕКС НОВИНАРА МАКЕДОНИЈЕ

ПРЕАМБУЛА

СЛОБОДА МЕДИЈА ЈЕ НЕПРИКОСНОВЕНО ПРАВО.

Мисија новинарства заснива се на праву сваке особе на приступ информацијама и идејама, у складу са Универзалном декларацијом о људским правима и Уставом Републике Северне Македоније.

Дужност и обавеза новинара је да поштују истинитост и право јавности да буде благовремено и тачно информисана. Одговорност новинара према јавности има предност над обавезама према послодавцу или било којој власти.

Новинар штити јавни интерес. Јавни интерес је објављивање свих информација које ће помоћи грађанима да формирају мишљење и заузму став о догађајима и појавама у друштву, посебно када се они односе на безбедност, здравље, јавну одговорност, обављање јавних функција и заштиту права. Новинар треба да прави разлику између јавног интереса и интереса јавности.

Новинари се обавезују да ће поштовати људска права, етичке и професионалне стандарде, укључујући:

- независно прикупљање и дељење информација;
- истинито и тачно преношење информација;
- правичност и уравнотеженост;
- право на коментарисање као новинарски жанр;

Новинари обављају јавну делатност. Они разумеју потребу за одговорним понашањем и неговаће културу говора и етику.

Новинари ће бранити људска права, достојанство и слободу грађана, поштовати плурализам идеја и доприносити унапређењу демократије, владавине права и јавне одговорности.

Новинари ће показати међусобну солидарност према колегама које се придржавају одредби овог Кодекса, као и других докумената који садрже професионалне и етичке стандарде. Новинари неће користити медије за обрачун са колегама.

ОВАЈ КОДЕКС
СЕ ПРИМЕЊУЈЕ
НА СВЕ ОБЛИКЕ
НОВИНАРСКОГ
ИЗРАЖАВАЊА, БЕЗ
ОБЗИРА НА МЕДИЈ
ИЛИ ТЕХНОЛОШКУ
ПЛАТФОРМУ.

ЧЛАН 1

Новинар има право на слободан приступ и одговорно коришћење свих извора информација од јавног интереса. Новинар треба да објављује тачне и проверене информације, а не да прикрива битне податке или фалсификује документа.

Прикривање чињеница је равно намерном искривљавању истих.

ЧЛАН 2

Новинар треба да провери тачност информација колико год је то могуће из међусобно неповезаних извора. Новинар ће навести извор информације, а уколико извор захтева да остане анониман, заштитиће га. Уколико информација има један извор, не може се потврдити или се ради о претпоставци, то треба нагласити.

ЧЛАН 3

Плагијат, фалсификовање и/или манипулисање садржајем су супротни новинарској етици и неприхватљиви.

ЧЛАН 4

Новинар је дужан да обезбеди правично и благовремено објављивање деманта или исправке која може значајно утицати на објављени садржај, односно кад год је реч о чињеницама које су очигледно нетачне.

ЧЛАН 5

Новинар је дужан да јасно и благовремено назначи све измене већ објављеног садржаја. Исправке треба да буду лако видљиве и директно повезане са основном информацијом.

ЧЛАН 6

Новинар треба да прави разлику између чињеница и мишљења, између вести и коментара. Наслов и визуелизација треба да одражавају садржај новинарског производа.

ЧЛАН 7

Новинар не сме злоупотребљавати свој професионални положај за стицање личне користи. Поклони, услуге, новчане надокнаде, путовања, привилегије, запослења или било које друге погодности које могу утицати на његову независност или створити утисак пристрасности су неприхватљиве.

Трговина утицајем, корупција, изнуда и сукоб интереса су супротни новинарској етици. У случају потенцијалног сукоба интереса, новинар је обавезан да буде транспарентан према јавности.

ЧЛАН 8

Новинарски садржај мора да се јасно разликује од рекламног или спонзорисаног садржаја да се не би јавност довела у заблуду.

ЧЛАН 9

Новинар је дужан да поштује приватност личности, осим када је то у јавном интересу.

ЧЛАН 10

Извештавање о несрећама, трагедијама, ратовима, болестима, личној патњи и другим осетљивим темама мора бити ослобођено сензационализма. Новинар треба да информиса са емпатијом и уз дужно поштовање достојанства људи који су погођени.

ЧЛАН 11

Извештавање о самоубиствима и покушајима самоубиства не сме доводити до детаљних описа и дељења експлицитних фотографија и видео записа.

ЧЛАН 12

Новинар је дужан да поштује права, достојанство и најбољи интерес деце, особа са инвалидитетом и других рањивих група грађана.

Деца и лица са ограниченом способношћу расуђивања не смеју се интервјуисати, фотографисати, снимати нити се смеју објављивати садржаји који се односе на њих без сагласности родитеља или старатеља, осим када то не наноси штету и када је реч о јавном интересу.

ЧЛАН 13

Приликом извештавања о кривичним делима и судским поступцима, новинар ће поштовати претпоставку невиности и неће никога прогласити кривим пре него што то учини суд.

ЧЛАН 14

Новинар не сме да креира или уређује садржај који угрожава људска права и слободе. Не сме да користи говор мржње, нити да подстиче насиље или дискриминацију на било којој основи.

ЧЛАН 15

Новинар је дужан да непристрасно извештава о политичким питањима, укључујући и изборе, што не подразумева само привидан баланс, већ и правично представљање релевантних чињеница и ставова.

Новинар не сме користити своју професију за лично политичко промовисање, промоцију политичких и пословних елита, нити да учествује у активностима које га могу довести у директан сукоб интереса.

Сваки облик политичког оглашавања или спонзорисаног садржаја мора бити јасно означен.

ЧЛАН 16

Креирање новинарског садржаја помоћу вештачке интелигенције мора бити јасно означено. Новинар је у потпуности одговоран за тачност информација и интегритет медијског производа.

Неприхватљиво је користити вештачку интелигенцију за креирање или ширење лажног, манипулативног или значајно измењеног садржаја који може довести јавност у заблуду. Новинарски производ не сме бити у потпуности генерисан вештачком интелигенцијом.

ЧЛАН 17

Објављивање новинарских садржаја прибављених тајним снимањем није дозвољено, осим уколико се информација не може прибавити на други начин и ако за то постоји јавни интерес.

ЧЛАН 18

Новинар има право да одбије радни задатак уколико је исти супротан принципима овог Кодекса.

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Новинари који раде у складу са овим Кодексом уживају подршку своје медијске куће и своје професионалне организације.

Новинарска и медијска саморегулаторна тела обезбеђују поштовање одредби Кодекса.

MAKEDONYA GAZETECİLERİ ETİK KURALLARI

GİRİZGÂH

MEDYA ÖZGÜRLÜĞÜ DOKUNULMAZ BİR HAKTIR.

Gazeteciliğin vazifesi, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Anayasası doğrultusunda, her insanın bilgi ve fikirlere erişim hakkına dayanmaktadır.

Gazetecilerin görevi ve yükümlülüğü, gerçeğe ve kamuoyunun zamanında ve doğru bilgilendirilme hakkına saygı göstermektir. Gazetecinin kamuoyuna karşı sorumluluğu, işverenlerine veya herhangi bir otoriteye karşı yükümlülüklerinden önce gelmektedir.

Gazeteci kamu yararını savunur. Kamu yararı; vatandaşların toplumdaki olaylar ve olgular hakkında görüş oluşturmalarına ve tutum belirlemesine olanak sağlayacak tüm bilgilerin yayımlanmasıdır. Bu özellikle güvenlik, sağlık, kamu görevlilerinin hesap verebilirliği, kamu görevlerinin yürütülmesi ve hakların korunmasıyla ilişkin konularda önem taşımaktadır. Gazeteci, kamu yararı ile kamuoyunun ilgisi arasındaki farkı gözetmelidir.

Gazeteciler aşağıdaki etik ve mesleki standartlara sadık kalmayı taahhüt etmektedirler:

- Bilgilerin bağımsız şekilde toplanması ve paylaşılması;
- Bilgilerin doğru ve gerçeğe uygun şekilde aktarılması;
- Adillik ve dengelilik;
- Gazetecilik türü olarak yorum yapma hakkı.

Gazeteciler kamusal bir görev icra etmektedir. Sorumlu davranma gerekliliğinin farkındadırlar ve ifade kültürünü ile etik değerleri geliştirmeye özen göstereceklerdir.

Gazeteciler insan haklarını, vatandaşların onurunu ve özgürlüğünü savunacak, fikir çoğulculuğuna saygı gösterecek ve demokrasinin, hukuk devletinin ve kamusal hesap verebilirliğin geliştirilmesine katkıda bulunacaklardır.

Gazeteciler, bu Etik Kuralların hükümlerine ve mesleki ile ahlakî standartları içeren diğer belgelere uyan meslektaşlarıyla karşılıklı dayanışma göstereceklerdir. Gazeteciler, medya araçlarını meslektaşlarıyla hesaplaşmak amacıyla kullanmayacaklardır.

BU ETİK KURALLAR,
KULLANILAN
MEDYA TÜRÜ
VEYA TEKNOLOJİK
PLATFORM NE
OLURSA OLSUN,
GAZETECİLİĞİN
TÜM İFADE
BİÇİMLERİ İÇİN
GEÇERLİDİR.

MADDE 1

Gazeteci, kamu yararına ilişkin tüm bilgi kaynaklarına serbestçe erişme ve bunları sorumlu bir şekilde kullanma hakkına sahiptir. Gazeteci doğru ve doğrulanmış bilgiler yayımlamayacaktır, önemli bilgileri gizlemeyecektir ve belgeleri tahrif etmeyecektir. Gerçeklerin gizlenmesi, onların kasıtlı olarak çarpıtılmasıyla eşdeğerdir.

MADDE 2

Gazeteci, mümkün olduğu ölçüde ve birbirinden bağımsız kaynaklardan yararlanarak bilginin doğruluğunu kontrol etmek zorundadır. Gazeteci bilgi kaynağını belirtmeli; eğer kaynak anonim kalmak isterse onu korumalıdır. Bilgi yalnızca tek bir kaynağa dayanıyorsa, doğrulanıyorsa veya bir varsayım niteliğindeyse, bu durum açıkça belirtilmelidir.

MADDE 3

İntihal, içeriklerin sahte olarak üretilmesi ve/veya manipüle edilmesi gazetecilik etiğine aykırıdır ve kabul edilemez.

MADDE 4

Gazeteci, yayımlanan içeriği önemli ölçüde etkileyebilecek bir tekdüz veya düzeltmenin adil ve zamanında yayımlanmasını sağlamakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, özellikle yayımlanan olguların açıkça yanlış olduğu durumlarda geçerlidir.

MADDE 5

Gazeteci, daha önce yayımlanmış bir içerikte yapılan her değişikliği açık ve gecikmeksizin belirtmekle yükümlüdür. Düzeltmeler kolayca farkedilebilir olmalı ve doğrudan ilgili temel bilgiyle alakalı şekilde sunulmalıdır.

MADDE 6

Gazeteci, olgular ile görüşleri, haber ile yorumu birbirinden ayırmalıdır. Başlık ve görsel sunum, gazetecilik ürününün içeriğini doğru şekilde yansıtmalıdır.

MADDE 7

Gazeteci, mesleki konumunu kişisel çıkar sağlamak amacıyla kullanmamalıdır. Gazetecinin bağımsızlığını etkileyebilecek veya taraflılık algısı yaratabilecek hediyeler, hizmetler, parasal ödemeler, seyahatler, ayrıcalıklar, istihdam olanakları ya da herhangi bir menfaat kabul edilemez. Nüfuz ticareti, yolsuzluk, şantaj ve çıkar çatışması gazetecilik etiğine aykırıdır. Olası bir çıkar çatışması durumunda gazeteci, kamuoyu önünde şeffaf şekilde davranmakla yükümlüdür.

MADDE 8

Gazetecilik içeriği ile reklam veya sponsorlu içerik açık biçimde birbirinden ayrılmalıdır; böylece kamuoyunun yanıltılması önlenecektir.

MADDE 9

Gazeteci, kamu yararının gerektirdiği durumlar dışında kişilerin özel hayatına saygı gösterecektir.

MADDE 10

Kazalar, trajediler, savaşlar, hastalıklar, kişisel acılar ve diğer hassas konular hakkında yapılan haberlerde sansasyonellikten kaçınılmalıdır. Gazeteci, etkilenen kişilerin onuruna saygı göstererek ve empatiyle haber veya bilgi aktarmalıdır.

MADDE 11

İntiharlar ve intihar girişimleri hakkında yapılan haberlerde ayrıntılı anlatımlara yer verilmemeli, açık ve rahatsız edici fotoğraf veya video materyaller paylaşılmamalıdır.

MADDE 12

Gazeteci: çocukların, engelli bireylerin ve diğer hassas durumdaki vatandaş gruplarının haklarına, onuruna ve üstün yararına saygı göstermekle yükümlüdür. Çocuklar ve muhakeme yetisi sınırlı kişiler; ebeveynlerinin veya yasal vasilerinin onayı olmaksızın röportaj konusu yapılamaz, fotoğraflanamaz, görüntülenemez ve kendileriyle ilgili içerikler yayımlanamaz. Ancak bunun zarar doğurması ve açık bir kamu yararının bulunması hâli istisnadır.

MADDE 13

Suçlar ve yargı süreçleri hakkında haber yapılırken gazeteci, masumiyet karinesine saygı gösterecek ve mahkeme kararı verilmeden hiç kimseyi suçlu ilan etmeyecektir.

MADDE 14

Gazeteci, insan haklarını ve özgürlüklerini tehlikeye atan içerikler oluşturmayacak veya uyarlamayacaktır. Nefret söylemi kullanmamalı ve herhangi bir temelde şiddeti ya da ayrımcılığı teşvik etmemelidir.

MADDE 15

Gazeteci, siyasi konular hakkında, seçimler de dâhil olmak üzere, tarafsız bir şekilde haber yapmalıdır. Bu, yalnızca görünürde bir denge sağlamak anlamına gelmez; aynı zamanda ilgili olgu ve görüşlerin adil biçimde sunulmasını da gerektirmektedir. Gazeteci, mesleğini kişisel siyasi tanıtımı, siyasi veya iş çevrelerine mensup elitlerin tanıtımı amacıyla kullanamaz; ayrıca kendisini doğrudan çıkar çatışmasına sokabilecek faaliyetlere katılamaz. Her türlü siyasi reklam veya sponsorlu içerik açıkça işaretlenmelidir.

MADDE 16

Yapay zekâ kullanılarak oluşturulan gazetecilik içerikleri açıkça belirtilmelidir. Gazeteci, bilgilerin doğruluğundan ve medya ürününün dürüstlüğünden tamamen sorumludur. Kamuoyunu yanıltabilecek sahte, manipülatif veya köklü bir biçimde tadel edilmiş içeriklerin oluşturulması ya da yayılması amacıyla yapay zekâ kullanılması kabul edilemez. Gazetecilik ürünü, tamamen yapay zekâ tarafından üretilmiş bir içerikten oluşamaz.

MADDE 17

Gizli kayıt yoluyla elde edilen gazetecilik içeriklerinin yayımlanmasına izin verilmez. Ancak bilginin başka bir şekilde elde edilmesinin mümkün olmaması ve açık bir kamu yararının bulunması hâlinde bu durum istisna teşkil edebilmektedir.

MADDE 18

Gazeteci, bu Etik Kuralların ilkelerine aykırı olması hâlinde verilen bir görevi reddetme hakkına sahiptir.

NİHAİ HÜKÜMLER

Bu Etik Kurallara uygun şekilde çalışan gazeteciler, çalıştıkları medya kuruluşları ve meslek örgütleri tarafından desteklenmektedir.

Kurallar hükümlerine uyulması durumunu gazetecilik ve medya alanındaki öz düzenleme kuruluşları gözetir.

CODEX A JURNALISHTSĀLOR ALI MACHIDUNII

PREAMBULĀ

LIBERTATEA A MEDIUMILOR EASTI NAI MA IMPORTANTU ĀNDREPTU.

Misia a jurnalizmului s-bazează pi āndreptul a cafi unui om s-poată s-yinā pānā di informatsii shi idei, tu sinfunilji cu Declaratsia univervalā ti āndrepturli a omlui shi Constitutsia ali Republica Machidunia di Nord.

Lucru shi obligatsii a jurnalistsālor easti s-li tinjiseascā atsea tsi easti dealihea shi āndreptul a ma largālji publicā, s-hibā informatā la chiro shi corect. Responsabilitatea a jurnalistului cātrā ma larga publicā easti prioritet ninti di obligatsiili cātrā patronilji icā cari tsi s-hibā condutsiri.

Jurnalistu lu apurā interesu public. Interes public easti publicari a tutulor informatsii cari va lā agiutā a bānātorlor s-crează mindueari shi s-ducā detsizii ti evenmenti shi lucruri tsi s-fac tu sotsietatea, a nica ma multu cāndu eali suntu ligati cu sigurantsa, sānātatea, dari raportu public, realizari functsii publitsi shi apurarea a āndrepturor. Jurnalistu lipseashti s-adarā diferentsā anamisa di interesu public shi interesu a ma largālji publicā.

Jurnalistsālji au obligatsii s-li tinjiseascā āndrepturli a omlui, standardili etitsi shi profesionali, tu cari intrā:

- independentā adunari shi ampārtsari informatsii;
- corect shi exact spuneari a informatsiilor;
- corectā informari shi adrari balans;
- āndreptu pi comentari ca janru a jurnalizmului;

Jurnalistsālji lucrează lucru public. U achicāsescu lipsitura ti responsabil purtatic shi va s-adunā gāile ti cultura a zburarilji shi ti etica.

Jurnalistsālji va li apurā āndrepturli a omlui, dignitatea shi libertatea a bānātorlor, va lu tinjiseascā pluralizmul cu idei shi va s-priaducā ti niintari a democratiilji, statlu yuristic shi dari raportu public.

Jurnalistsālji va s-aspunā solidaritati anamisa di elji cātrā coleganilji cari s-tsān di regulili di aestu Codex, cum shi alti documenti tu cari suntu implementati standardi profesionali shi etitsi. Jurnalistsālji noari s-lu ufiliseascā mediuulu ti confrontari cu colaganilji.

AESTU CODEX
EASTI VALID TI TUTI
FORMI DI EXPRESII
JURNALISTICĀ,
FĀRĀ DIFERENTSĀ
A MEDIUMLUI
ICĀ PLATFORMA
TEHNOLOGICĀ.

ARTICOL 1

Jurnalistu ari āndreptu liber s-yinā pānā di informatsiili shi responsabil s-li ufiliseascā tuti informatsii di interes public. Jurnalistu lipseashti s-publicheadzā informatsii exacti shi verificati, noari s-ascundā informatsii esentsiali shi noari s-falsificheadzā documenti. Ascundeara a factilor easti egal cu a lor casten deformari.

ARTICOL 2

Jurnalistu lipseashti s-verificheadzā desi informatsia easti exacta cāt poati ma pretsiz shi di locuri cari anamisa nu suntu ligati. Jurnalistu va lu spunā sursul a informatsiilor, ma cara s-caftā s-armānā anonim, va lu apurā. Tu situatsii cāndu informatsia ari un sursu, nu poati s-confirmeadzā icā easti zbor ti hipotezā, atsea lipseashti s-actsenteadzā.

ARTICOL 3

Plaghiat, falsificat shi/icā manipulari cu contsānirea suntu contra di etica tu jurnalizmu shi nu poati s-hibā apruchati.

ARTICOL 4

Jurnalistu ari obligatsii s-adarā conditsii ti fer shi la chiro publicari demantu icā corectii cari poati s-aibā mari influentsā pi contsānirea cari easti publicatā, tsi va s-dzācā totna cāndu easti zbor ti spusi facti cari evident nu suntu corecti.

ARTICOL 5

Jurnalistu ari obligatsii cafi unā alāxeari a vārnui contsāniri cari easti publicatā, s-u actsenteadzā limbic shi fārā prilundzeari. Coretsiili lipseashti lishor s-veadā shi direct s-hibā ligati cu informatsia fundamentalā.

ARTICOL 6

Jurnalistu lipseashti s-adarā diferentsā anamisa di factili shi minduerli, anamisa di nautatea shi comentarlu. Titlul shi vizuelizarea lipseashti s-u reflecteadzā contsānirea a productului jurnalistic.

ARTICOL 7

Jurnalistu nu lipseashti s-adarā duculjeari a pozitsiilji profesionalā ti amintatic personal. Durutinili, servisili, dari pāradz, cālitureari, privileghii, intrari la lucru icā catsi shi s-hibā alti benefitsii cari poati s-aibā influentsā pisti a lui independentsā icā s-adarā pertseptsii ti apurari unā parti, nu poati s-hibā apruchati.

Adrari influentsā, coruptsia, cāftari shi conflictu a interesilor suntu contra etica tu jurnalizmu. Cāndu ari posibilitati ti potentsial conflictu a interesilor, jurnalistu ari obligatsii s-hibā transparentu cātrā ma larga publicā.

ARTICOL 8

Contsānirea a jurnalistului fārā di altu lipseashti s-hibā limbic ampārtsātā di reclama icā di sponsorizata contsāniri, ta s-nu achicāsescu alutusi ma larga publicā.

ARTICOL 9

Jurnalistu va u tinjiseascā bana privatā a persoanlji, ma nu shi cāndu atsea easti di interes public.

ARTICOL 10

Informarea ti accidenti, traghedii, polemati, lāngori, pidimadz personali shi alti temi senzitivi, fārā di altu lipseashti s-hibā fārā senzatsionalizmu. Jurnalistu lipseashti s-informeadzā cu empatii shi cu tinjiseari a dignitatilji a involvatilor persoani.

ARTICOL 11

Informari ti atsea ca vārā singur s-vātāmā icā adrā efortu s-vatāmā nu lipseashti s-hibā cu descriptii detali shi ampārtsari fotografii explitsiti shi video material.

ARTICOL 12

Jurnalistu ari obligatsii s-li tinjiseascā āndrepturli, dignitatea shi nai ma bunlu interes a fumeiljor, persoanili cu hendichep shi alanti grupi di bānātori cu hendichep.

A fumeiljor shi persoanili cu limitatā capabilitati ti mindueari nu lipseashti s-la si adarā intervii, fotografii, nu lipseashti s-reghistreadzā icā s-publicheadzā contsāniri ligati cu elji, fārā izini di pārinti/patron, mash tu situatsii cāndu atsea nu adarā znjii shi easti zbor ti interes public.

ARTICOL 13

Cāndu informeadzā ti delicti shi ti protseduri giudicatoari, jurnalistu va-u tinjiseascā prezumptsia ti nistepsu shi cana noari s-poroclameadzā ti stepsu ninti s-u adarā atsea giudiclu.

ARTICOL 14

Jurnalistu noari s-adarā icā s-prilucreadzā contsāniri cari va s-priaducā ti nitinjiseari a āndrepturor a omlui shi libertatea. Nu lipseashti s-ufiliseascā urut grai, nitsi s-stimuleadzā violentsā icā discriminari pi cari itsi s-hibā bazā.

ARTICOL 15

Jurnalistu lipseashti obiectiv s-informeadzā ti āntribāri politicheshtsā, cum shi ti alidzeri, tsi nu scljeamā mash balans fictiv, ma shi fer prezentari a factilor shi minduerli relevanti.

Jurnalistu nu lipseashti s-u ufiliseascā a lui profesii ti promovari personalā tu sfera di politica, promovari a elitilor politicheshtsā shi a biznis-elitilor, nitsi s-partitsipeadzā tu activitāts cari poati s-lu bagā tu situatsii ti direct conflictu a interesilor.

Cafi unā formā ti reclmā politicheshtsā icā contsāniri cari easti sponsoratā lipseashti limbic s-hibā notatā.

ARTICOL 16

Āngrāpseari contsāniri jurnalisticā cu intelighentsii artifitsialā fārā di altu lipseashti limbic s-hibā notatā. Jurnalistu complet easti responsabil ti atsea desi easti corectā informatsia, cum shi ti integritetlu a productului a mediuulu.

Nu s-aproachi ufiliseari a intelighentsiilji artifitsialā, ti creati shi lārdzeari contsāniri cari nu suntu dealihea, cari suntu manipulative icā esentsial alāxiti contsāniri, cari pot ma larga publicā s-u bagā tu situatsii alatus s-mindueascā. Productul jurnalistic, scljeama contsānirea, nu poati s-hibā complet adratā cu intelighentsii artifitsialā.

ARTICOL 17

Publicarea contsāniri jurnalistsi adrati cu reghistrari secretā nu poati s-adarā fārā izini, mash tu situatsii cāndu informatsia nu poati s-afļā altā turlii shi ti atsea ari interes public.

ARTICOL 18

Jurnalistu ari āndreptu s-nu aproachā s-adarā vārā lucru cara s-hibā contra printsipli alushtui Codex.

DISPOZITSII FINALI

Jurnalistsālji cari lucreadzā tu sinfunilji cu aestu Codex, u au sustsānirea di a lor mediu shi di a lor organizatsii profesionalā.

Ti tinjiseari a regulilor di Codexlu, gāile adunā organili autoregulatori a jurnalistsālor shi a mediuilor.

